

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko:

AGNIESZKA LIPSKA-SONDECKA

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 30 czerwca 2003 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Samorząd terytorialny Republiki Federalnej Niemiec, Szwecji i Hiszpanii. Analiza porównawcza*. Promotorem w przewodzie doktorskim był: prof. dr hab. Bogusław Polak;
- tytuł zawodowy magistra politologii - Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny, Instytut Filozofii i Politologii;
- dyplom ukończenia studiów podyplomowych w Studium Integracji Europejskiej Uniwersytetu Szczecińskiego w zakresie integracji europejskiej dla kadr administracyjnych;
- certyfikat uczestnictwa w Zespole Ekspertów Zewnętrznych ds. Analiz Delphi Narodowego Programu Foresight Polska 2020
- Zertifikat - Weiterbildungskurs für Nachwuchs-und Führungskräfte der polnische Landwirtschaft zur EU-Agrarpolitik.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- 1998-1999 - asystent w Instytucie Zarządzania i Marketingu Politechniki Koszalińskiej
- 1999-2003 - asystent na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Koszalińskiej
- 2003-2007 - adiunkt na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Koszalińskiej
- 2007 do czerwca 2010 - adiunkt w Instytucie Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych Politechniki Koszalińskiej
- od lipca 2010 - nadal - adiunkt na Wydziale Humanistycznym Koszalińskiej Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych; uczelnia jest podstawowym miejscem pracy

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust.2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z póź. zm.):

a. tytuł osiągnięcia naukowego:

Agnieszka Lipska-Sondecka, *Transformacja administracji publicznej w Polsce. Od upadku realnego socjalizmu do członkostwa w Unii Europejskiej*, Wyd. ASPRA-JR, Warszawa 2015, ss. 345.

b. omówienie celu naukowego i wyników wskazanego osiągnięcia naukowego wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Prezentowana monografia dotyczy procesu przemian administracji w Polsce w okresie od końca epoki realnego socjalizmu do akcesji do Unii Europejskiej. W tym czasie zachodziły istotne przeobrażenia wszystkich elementów systemu władzy, jej organów i instytucji. Pojawiły się zjawiska świadczące o załamywaniu się (socjalistycznego) porządku systemowego. Reformy lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku były próbą wzmocnienia systemu, którego fundamenty okazały się strukturami nie przystosowanymi do wymogów ówczesnej rzeczywistości społecznej i gospodarczej. W tym miejscu należy zaznaczyć, że nawet sięgnięcie do pewnych sprawdzonych w demokratycznych ustrojach rozwiązań nie przyniosło oczekiwanych rezultatów. Mam tu na myśli głównie rozdzielenie aparatu wykonawczego (administracji) od rad narodowych (1972-1973). Rozdzielenie to było niekonsekwentne. Nadal obowiązywała doktryna jednolitości i niepodzielności władzy państwa socjalistycznego. Oddzielenie aparatu wykonawczego od organów stanowiących nie miało jednak nic wspólnego z monteskiuszowską zasadą podziału władz(y). Reforma lat siedemdziesiątych była więc poszukiwaniem ratunku dla systemu, w którym pojawiły się również inne symptomy jego erozji. Wbrew zapowiedziom i deklaracjom propagandowo-politycznym, nowy podział terytorialny państwa (1975 rok) na 49 województw w najmniejszym stopniu nie przyczynił się do dekoncentracji, a tym bardziej do decentralizacji władzy. W rzeczywistości sprzyjał centralizacji poprzez osłabienie pozycji partyjnych i państwowych organów w nowych, niewielkich obszarowo województwach.

Druga połowa lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku to również okres narastania przesłanek kryzysu w gospodarce, w stosunkach i nastrojach społecznych oraz w życiu politycznym. Idea kierowniczej roli partii wobec państwa i jego aparatu, realizowana z całą konsekwencją przez kierownictwo PZPR, stawała się coraz wyraźniej systemowym czynnikiem hamującym modernizację kraju. Nie pomagały podejmowane reformy administracji centralnej, aparatu gospodarczego (stanowiącego część składową aparatu państwowego) i dostosowywanie terenowego aparatu władzy do koncepcji realizowanej już na poziomie gmin. Spodziewanych efektów nie przynosiły także realizowane wówczas wielkie inwestycje, które były możliwe dzięki zaciągniętym na Zachodzie kredytom. To właśnie te dwie pułapki (kredytowa i inwestycyjna) stały się czynnikami przyspieszającymi proces narastania głębokiego kryzysu ekonomicznego, szczególnie zasad i mechanizmów zarządzania gospodarką narodową. Zjawiskom tym nie były w stanie zapobiec

przedsięwzięcia natury politycznej i organizacyjnej podejmowane przez "kierownictwo partii i państwa". Kolejne programy PZPR, którym towarzyszyło poparcie sojusznicznych stronnictw: Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego, głoszące tezę o *jedności moralno-politycznej narodu* czy *socjalistycznej odnowy*, praktycznie kończyły się fiaskiem. Rażąco bowiem odbiegały od rzeczywistego stanu stosunków społecznych, poziomu integracji społecznej i stopnia politycznej aktywności poszczególnych środowisk. Próby reformowania centralnego aparatu państwowego również opierały się na przyjmowanym wówczas modelu *Polski resortowej*. To samo podejście miało miejsce w odniesieniu do terenowych organów władzy - rad narodowych. Ponad to, wbrew faktycznym kompetencjom, usiłowano przypisać radom charakter organów samorządu społecznego, a od 1983 roku, nawet samorządu terytorialnego. Tymczasem pozostawały one nadal istotnym ogniwem aparatu państwowego. Najbardziej dobitnym sygnałem wskazującym kierunek pompatycznie zapowiadanej socjalistycznej odnowy w sferze ustrojowej stała się nowelizacja Konstytucji PRL z dnia 10 lutego 1976 roku, ustanawiająca jako ustrojową zasadę przewodnią rolę partii w społeczeństwie oraz kierowniczą rolę PZPR wobec państwa i jego aparatu. Organy i instytucje administracyjne w państwie *realnego socjalizmu* na poziomie władzy wykonawczej (używając pojęć ustrojowych odmiennych od obowiązujących wówczas w Polsce) były najistotniejszymi czynnikami odpowiedzialnymi za praktyczne wdrażanie wytycznych programowych formułowanych na kolejnych zjazdach PZPR i innych gremiach partyjnych.

Badanie procesu funkcjonowania administracji państwowej tego okresu nasuwa jednoznaczna ocenę, iż relacja między kierownictwem partyjnym a państwowym aparatem administracyjnym, była oparta na sprzężeniu prostym. Ujmując to stwierdzenie w kategoriach teoriosystemowych, administracja państwowa pozbawiona była jakiegokolwiek samodzielności, co dotyczyło nawet spraw jej wewnętrznego funkcjonowania (ubezwłasnowolnienia). Stan ten widoczny był także w odniesieniu do kadr administracji, ich rekrutacji i szczególnie obsadzania kierowniczych stanowisk. Tu, z żelazną konsekwencją, przestrzegano zasady partyjnej *nomenklatury* stanowisk, co w oficjalnym języku określano jako *politykę kadrową partii*.

Reformy administracji centralnej i terenowej podejmowane w kolejnych latach, aż po schyłek lat osiemdziesiątych dwudziestego wieku, były ciągiem nieudanych, bo nie adekwatnych do rzeczywistych wymogów i wyzwań, prób częściowego modyfikowania struktury państwa, zasad działania i rekrutacji kadr. Tymczasem realne procesy zachodzące w polskim społeczeństwie w omawianym okresie wymagały zmian systemowych - całościowych. Kierownictwo polityczne ignorowało wnioski, które wypływały z doświadczeń *polskiego sierpnia 1980 roku* oraz wydarzeń wcześniejszych tj. 1956 i 1970 roku. Z biegiem czasu stawało się jasne, że dotychczasowy system władzy, a zwłaszcza sposób jej sprawowania nie zapewnia realizacji partyjnego hasła: *Aby Polska rosła w siłę, a ludziom żyło się dostatniej*. Przypadki masowych protestów społecznych przeciwko polityce partii i państwa, przybierające formę burzliwych wystąpień, głównie w bastionach tzw. wielkoprzemysłowej klasy robotniczej, były w końcu opanowywane i pacyfikowane. Dualne państwo posiadało całkowitą wyłączność na rozwiązywanie problemów życia zbiorowego

narodu i rozstrzygnięcie o kierunku rozwoju kraju. Pozostawanie w kręgu radzieckiej dominacji i wynikająca stąd ograniczona suwerenność były czynnikami, w ostatecznym stopniu, ograniczającymi możliwości jakiejkolwiek demokratycznej modernizacji państwa. Zmiany takie podważałyby pryncypia ustrojowe *realnego socjalizmu*. Reformy systemu władzy w duchu wartości wolnego świata Zachodu wymagałyby od ówczesnych władz uszanowania choćby najważniejszych osiągnięć *polskiego sierpnia 80*, kiedy nastąpił pierwszy systemowy wyłom, którego wyrazem była zgoda władz na stworzenie niezależnych, samorządnych związków zawodowych. Ta namiastka politycznego pluralizmu szybko została unicestwiona. Stan wojenny przekreślił wszystkie związane z tym nadzieje. Zjawisko konsolidacji sił demokratycznych w kraju, zapoczątkowane po wydarzeniach sierpniowych 1980 roku, zostało zdecydowanie zahamowane przez ówczesne władze (internowania). Utrzymaniu porządku *realnego socjalizmu* tej fazy nie pomogły także podejmowane w okresie stanu wojennego próby zmian w aparacie władzy. Nie pomogła militaryzacja wielu zakładów pracy i instytucji publicznych, nie podniosła się socjalistyczna dyscyplina społeczna, a autorytet aparatu władzy, w tym administracji, został zdecydowanie obniżony. W świadomości społecznej narastało przekonanie o wyczerpywaniu się legitymizacji systemu władzy. Podejmowane próby utrzymania dotychczasowego porządku ustrojowego skazane były na porażkę, a to głównie z powodu na coraz bardziej oczywisty opór społeczeństwa. Wbrew intencjom Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego nie zlikwidowano działalności opozycyjnej, wręcz przeciwnie. Konspiracyjne struktury *Solidarności* i innych ugrupowań demokratycznej opozycji umacniały się, podejmując na szeroką skalę działalność opozycyjną.

Pogłębiający się wielowymiarowy kryzys spowodował także szereg zmian w centralnym kierownictwie PZPR, w którym do głosu dochodzić zaczęli zwolennicy nurtu reformatorskiego. Zachwiało się również poparcie ze strony sojusznicznych dotąd stronnictw: ZSL i SD. Podjęcie przez kierownictwo partii dialogu z opozycją, po ostrych sporach w ścisłym kierownictwie PZPR, doprowadziło do dalszych rozmów z opozycją, nazwanych rundą *Okrągłego Stołu*. Jednym z zasadniczych elementów tych rozmów była demokratyczna modernizacja całego systemu władzy, w tym w szczególności, przebudowy aparatu administracji. Już w pierwszej fazie negocjacji niezwykle mocno zaakcentowana została konieczność przywrócenia samorządu terytorialnego. W zespołach omawiających sprawy szeroko rozumianego ustroju politycznego i społecznego, podjęto ustalenia istotnej przebudowy, otwierając tym samym możliwość realizacji praw obywatelskich. Bardzo ważne ustalenia dotyczyły struktury aparatu władzy w państwie. Powołanie samorządu terytorialnego otwierało nowy etap w rozwoju polskiej administracji (ustawa z dnia 8 marca 1990 roku). Odtąd można już było mówić o odrodzeniu w Polsce *administracji publicznej*; gdyż część istotnych zadań społecznych przekazana została do kompetencji samorządu terytorialnego. Jego organy wykonawcze wraz z aparatem pomocniczym stały się, obok administracji rządowej, integralnym ogniwem administracji publicznej, a w szerszej perspektywie systemu władzy publicznej.

Reformy z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, realizowane w ramach *wielkich reform systemowych*, wprowadzały nowy ład ustrojowy władzy i administracji publicznej na poziomie gminy, a od 1 stycznia 1999 roku także na

poziomie przywróconych powiatów oraz województw w ich nowym kształcie. Mimo rozmaitych zahamowań, których źródła tkwiły również w centralnym aparacie rządowym i oporów różnych środowisk społecznych, kształtowało się nowe oblicze polskiej administracji publicznej. Stawała się ona istotnym elementem władzy wykonawczej w ujęciu monteskiuszowskim, a ustanowienie samorządu na poziomie gminy (1990 rok), było w tym procesie, momentem przełomowym.

Zwrot ku Zachodowi, widoczny od początku polskiej transformacji, owocował przyswajaniem demokratycznego dorobku państw Zachodniej Europy. Polska aktywnie włączała się w działalność międzynarodowych i ponadnarodowych struktur europejskich, implementując na wewnętrzny użytek standardy organizacji i działania systemu władz publicznych. Ratyfikacja *Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego* (1993 rok) zdecydowanie przybliżała polskie rozwiązania samorządowe, ale także i te w sferze administracji publicznej, do rozwiązań pozytywnie zweryfikowanych nie tylko w państwach Zachodu. Podjęcie starań o przyjęcie Polski do Unii Europejskiej było kolejnym istotnym czynnikiem przyspieszającym reformy struktur administracji, jej demokratyzację i konsolidację. Administracja publiczna w myśl programu demokratycznej modernizacji państwa stawała się podmiotem odpowiedzialnym za realizację istotnej części zadań publicznych na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym. Z tym wiązała się konieczność przyjęcia dorobku prawnego Unii Europejskiej - *acquis communautaire*.

Monografia stanowi podsumowanie wyników moich badań dotyczących procesu przemian polskiej administracji w okresie od wystąpienia pierwszych objawów załamywania się *realnego socjalizmu* do (adhezyjnej) akcesji Polski do Unii Europejskiej. Ramy czasowe, w których poruszałam się w czasie badań, wynikały z przyjęcia założenia badawczego, opartego na przekonaniu, że bez erozji i upadku systemu *realnego socjalizmu*- co było wiele przyczynowo uwarunkowane - nie byłyby możliwe w tym czasie jakiegokolwiek systemowe, ustrojowo-polityczne zmiany w Polsce.

Struktura treści monografii podporządkowana jest zasadzie ukazywania wydarzeń w układzie chronologiczno-problemowym, nie było bowiem moim zamiarem ukazywanie historii polskiej administracji. Wyrażam przekonanie, że proces zmian przedstawionych w monografii był wynikiem koniecznego i nieuniknionego następstwa zdarzeń. To właśnie wewnętrzny rozkład systemu *realnego socjalizmu*, będący skutkiem jego nieadekwatności wobec społecznych realiów stworzył sytuację, w której możliwe było podjęcie głębokich reform systemowych w Polsce. Naturalnie, pisząc o możliwości przebudowy ustrojowej Polski, należy pamiętać o zewnętrznych, międzynarodowych uwarunkowaniach, zwłaszcza o rozpadzie ZSRR, co z pewnością umożliwiło Polsce odzyskanie pełnej suwerenności. Te zagadnienia nie były jednak przedmiotem moich rozważań i nie zostały w rozprawie szerzej omówione.

Monografia składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych *Wstępem* i zakończonych *Uwagami końcowymi*.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano analizę pozycji i funkcji administracji w systemie władzy państwowej u schyłku epoki *realnego socjalizmu*. Przedstawiono zasady organizacji i

działania administracji państwowej PRL w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych minionego wieku. Pokazano, że administracja państwowa końca epoki *realnego socjalizmu* była niesamodzielnym, wręcz ubezwłasnowolnionym bytem, realizującym utopijne, nierealne wizje społeczne i gospodarcze ośrodków dyspozycji politycznej.

Rozdział drugi poświęcony jest problemowi kształtowania się nowej pozycji i funkcji administracji w okresie głębokich, transformacyjnych, systemowych przemian. Zaprezentowano tu proces przeobrażeń administracji w zakresie jej struktury organizacyjnej i funkcjonalnej, pokazując miejsce i rolę administracji publicznej w decentralizowanym systemie władzy publicznej.

W rozdziale trzecim skupiono się na problemach polskiej administracji publicznej po akcesji do Unii Europejskiej. W tym okresie polska administracja publiczna stała się podmiotem odpowiedzialnym za realizację istotnej części zadań publicznych na wszystkich poziomach terytorialnej struktury państwa (gmina, powiat, województwo). Istotnym czynnikiem wyznaczającym nowe standardy działania administracji było przyjęcie dorobku prawnego Unii Europejskiej - *acquis communautaire*.

Czwarty rozdział zawiera rozważania dotyczące modernizacji administracji publicznej w zakresie jej organizacji i działania. Uwzględniono tu zarówno czynniki endo- jak i egzogenne, a więc zjawiska i procesy zachodzące w kraju, jak i czynniki wynikające z procesów globalizacyjnych oraz związane bezpośrednio z integracją europejską. Podjęto próbę odpowiedzi na pytania dotyczące właściwości (cech), którymi powinna charakteryzować się nowoczesna administracja, by móc być podmiotem odpowiedzialnym za generowanie postępu cywilizacyjno-kulturowego.

Ostatnią część pracy stanowią *Uwagi końcowe*. Starłam się zawrzeć w nich konkluzje wynikające z analizy procesów zmian i przeobrażeń pozycji i funkcji administracji w badanym okresie. Przedstawiłam tu także szereg ocen wobec badanych procesów przemian administracji, które prowadziły do ukonstytuowania się w systemie władzy publicznej niezwykle istotnego w demokratycznym porządku prawnym ogniwa, jakim jest administracja publiczna.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Drugim obszarem moich zainteresowań jest problematyka samorządności terytorialnej w państwach należących do Unii Europejskiej, w tym, Polski. W badaniach w tym zakresie podejmuję newralgiczne i skomplikowane zagadnienia "pola polityki", które wymagają naukowego opisu i wyjaśnienia. Publikacje dotyczące samorządności terytorialnej stanowią - moim zdaniem - znaczący akcent w naukowym dyskursie dotyczącym genezy samorządności terytorialnej oraz współczesnych dylematów rozwojowych tego ogniwa systemu władzy publicznej w państwach demokratycznych, a więc i w reformującej się Polsce. Problematyka samorządowa od lat jest niezwykle ważnym obszarem zainteresowań przedstawicieli różnych dyscyplin nauki: prawa, socjologii, politologii, nauk o zarządzaniu. Szczególnie w środowisku

Arkadiusz Lipiński-Somdecray⁶

politologów badania poświęcone szeroko pojętej kwestii samorządności terytorialnej są istotnym nurtem naukowych poszukiwań. Mam tu na myśli poznawanie instytucjonalnych mechanizmów współuczestnictwa (partycypacji) lokalnych i regionalnych społeczności w życiu publicznym. W warunkach demokratycznych przemian społeczeństw postsocjalistycznych podmiotem najbardziej predysponowanym do udziału w kreowaniu i zarządzaniu istotną częścią zadań, wynikających z życia codziennego grup i środowisk społecznych, stał się samorząd terytorialny. Dla współczesnych państw demokratycznych jest on trwałym elementem ładu ustrojowego, kształtującym świadome i odpowiedzialne wspólnoty obywatelskie.

Wiedza dotycząca prawno-organizacyjnych zasad funkcjonowania samorządu terytorialnego stała się szczególnie ważna w okresie przebudowy ustroju politycznego w Polsce po 1989 roku. Głęboka przebudowa systemu politycznego przyczyniła się do wzrostu aktywności rozmaitych grup i środowisk społecznych oraz ich instytucjonalnych reprezentacji. Nie bez powodu w procesie budowy nowego ładu ustrojowego w Polsce i innych krajach szczególnych nacisk położono na odbudowę samorządu terytorialnego, co w znakomitym stopniu przyspieszyło transformację administracji publicznej. Wśród elementarnych zasad długotrwałego procesu głębokich przemian systemowych, należy wymienić przede wszystkim decentralizację, która w istotny sposób przyczyniła się do przyspieszenia budowy demokratycznego państwa prawnego. Dzięki temu samorząd terytorialny stał się niemal idealnym mechanizmem realizacji tej zasady. Nie można zapominać o innej, także ogromnie ważnej zasadzie, którą jest subsydiarność, będąca swoistym pryncypium demokratycznego ładu ustrojowego. W tym zakresie ważne zadanie stanęło przed środowiskami naukowymi. Ich rolą stało się przekazywanie pogłębionej wiedzy dotyczącej samorządności terytorialnej w państwach zachodnioeuropejskich, prowadzenie badań porównawczych, wskazywanie możliwych do realizacji w polskich warunkach koncepcji dotyczących kształtu prawno-organizacyjnego samorządu. Dorobek rozwiązań prawno-organizacyjnych w dziedzinie samorządności terytorialnej w państwach europejskich jest niezwykle bogaty. Możliwość zapoznania się z ustrojowymi rozwiązaniami dotyczącymi zasad organizacji i działania lokalnych i regionalnych społeczności w państwach zachodniej, demokratycznej Europy, stała się niezwykle ważną przesłanką powodzenia w budowie polskich rozwiązań samorządowych.

Problemom dotyczącym wiedzy na temat organizacji i działania samorządu terytorialnego w państwach europejskich poświęciłam m.in. następujące artykuły: A. Lipska-Sondecka: *Analiza porównawcza europejskich samorządów terytorialnych na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec; Szwecji i Hiszpanii*, w: *Od starej do nowej Europy*, pod red. R. Bäckera, J. Marszałek-Kawy. I. Modrzyńskiej, Wyd. MADO, Toruń 2005, ss. 145-167; A. Lipska-Sondecka, *W kręgu aksjologii politycznej samorządu terytorialnego*, w: *Wartości a współczesne państwo*, pod red. L. Kacprzaka, D. Mierzejewskiego, J. Knopka, Wyd. PWSZ, Piła 2009, ss. 271-278; A. Lipska-Sondecka, *Niemcy*, w: *ANNALES UNIVERSITATIS PAEDAGOGICAE CRACOVENSIS STUDIA POLITOLOGICA IV*, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków 2010, s. 154-168. Ważnym etapem badań nad problematyką samorządności terytorialnej była praca nad monografią, napisaną na podbudowie doktoratu, zatytułowaną: *Samorząd terytorialny Republiki Federalnej Niemiec, Szwecji i Hiszpanii*, Wyd. uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2005, ISSN 0239-7129, ss. 153. W pracy tej zaprezentowałam

Agnieszka Lipska-Sondecka⁷

zagadnienia dotyczące ustrojowego kształtu samorządu terytorialnego i jego miejsca w systemie władzy publicznej trzech państw należących do Unii Europejskiej: Niemiec, Szwecji i Hiszpanii. Ich wybór nie był przypadkowy: każdy wpisuje się w inny model państwa. I tak model federalny reprezentują Niemcy, unitarny Szwecja, a regionalny Hiszpania. Tezą pracy było założenie, że różnice w kształcie prawno-ustrojowym samorządów terytorialnych Republiki Federalnej Niemiec, Szwecji i Hiszpanii wynikają z odmienności ich systemów politycznych. Istota samorządności pozostaje jednak ta sama we wszystkich modelach tzn., że samorząd terytorialny jest instytucją umożliwiającą lokalnym i regionalnym społecznościom zarządzanie swoimi sprawami, na własną odpowiedzialność. Wspomniana monografia stanowi próbę komparatystycznego spojrzenia na ustrojową problematykę organizacji i działania europejskich samorządów terytorialnych. Integralną jej częścią są dwa niezwykle ważne dokumenty o fundamentalnym znaczeniu dla umacniania pozycji i roli lokalnych i regionalnych społeczności w systemie władzy publicznej. Mam tu na myśli *Europejską Kartę Samorządu Lokalnego* i *Europejską Kartę Samorządu Regionalnego*, których treść nie była wówczas dostatecznie znana.

Adhezyjna akcesja Polski do Unii Europejskiej przyczyniła się do zmiany pozycji i funkcji administracji publicznej, która na wszystkich poziomach swojej struktury organizacyjnej (gmina, powiat, województwo) stała się podmiotem odpowiedzialnym za realizację niezwykle istotnych zadań z punktu widzenia funkcjonowania jednostek, grup społecznych, zbiorowości terytorialnych i całego społeczeństwa. Członkostwo w Unii Europejskiej, choć dobrowolne, oznaczało przyjęcie dorobku prawnego Wspólnot - *acquis communautaire*, w oparciu o który kształtowano nowe, wspólnotowe rozwiązania dotyczące organizacji i działania podmiotów władzy publicznej. W tym kontekście ważnym przedmiotem moich badań stało się zjawisko dążenia do swoistej standaryzacji struktur organizacyjnych oraz zasad organizacji i działania administracji publicznej w Polsce i innych państwach europejskich. Punktem odniesienia tych zabiegów stawały się tzw. standardy europejskie. To niezwykle istotny, z poznawczego punktu widzenia, jak i z uwagi na doniosłość dla praktyki legislacyjnej, obszar badań pozwalający na podjęcie w tym względzie kroków modernizacyjnych w obszarze administracji publicznej. Tej problematyce poświęciłam m.in. następujące publikacje naukowe: A. Lipska-Sondecka, *Polski samorząd terytorialny w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej*, [w]: Athenaeum. Political Science, nr 17/2007, Wyd. Adam Marszałek, ss.125-137; A. Lipska-Sondecka, *Wójt, burmistrz, prezydent – lokalni liderzy polityczni czy menadżerowie?* w: *Przywództwo a kształtowanie demokracji partycypacyjnej*, pod red. S. Michałowskiego, K. Kuć-Czajkowskiej, Wyd. Uczelniane UMCS, Lublin 2008, ss. 481-489; A. Lipska-Sondecka, *Reforma ustroju gminy w Polsce na tle rozwiązań niemieckich*, w: „e-Politikon”, kwartalnik naukowy Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, nr 1, zima 2012, ss.57-84.

Znaczącym etapem badań przedstawionej problematyki jest monografia: A. Lipska-Sondecka, *Administracja publiczna w Polsce na szczeblu lokalnym i regionalnym*, Wyd. Mass, ISBN 978-83-930796-8-1, Bydgoszcz 2011, ss.216. Praca ma charakter interdyscyplinarny, przy czym dominuje w niej politologiczne ujęcie tematu. Przedmiotem monografii są ustrojowe zagadnienia organizacji i działania polskiej administracji publicznej na szczeblu lokalnym i regionalnym na tle unijnych standardów. Publikacja wskazuje najważniejsze problemy i wyzwania XXI wieku, którym musi sprostać każda administracja będąca we współczesnych społeczeństwach istotnym

Agnieszka Lipska-Sondecka⁸

czynnikiem sprawczym realizacji idei demokratycznych. Administracja, we współczesnych państwach, jest integralnym elementem ich ładu ustrojowego, kształtującym stosunki społeczne we wszystkich obszarach aktywności państwa. Dlatego tak ważny jest sposób zorganizowania i działania aparatu administracji, na który składa się zbiór rozmaitych organów i instytucji, które w imieniu państwa administrują (zarządzają) istotną częścią zadań publicznych. Ów zbiór urządzeń staje się mechanizmem wykonawczym, odpowiedzialnym za realizację zadań państwa - z jednej strony, z drugiej - pełniącym służebną rolę wobec społeczeństwa zgodnie z łacińskim - *administrare*. Nieracjonalne rozwiązania prawno-organizacyjne tego mechanizmu skutkują różnymi formami dysfunkcji w procesie efektywnego i racjonalnego zarządzania państwem. Widoczne jest to również na tzw. terenowych poziomach struktury życia zbiorowego, tzn. w gminach, powiatach, województwach. Sprawnie funkcjonująca administracja jest zasadniczym czynnikiem sprawczym kształtującym pozytywny wizerunek państwa w oczach obywateli, wpływa na lepszą jakość wykonywanych zadań oraz może stać się czynnikiem przyspieszającym postęp cywilizacyjny i kulturowy. Aparat administracyjny państwa i oczywiście samorząd terytorialny traktowany jako zbiór urządzeń (organów i instytucji) powołanych do wypełniania zadań państwa celem realizacji dobra wspólnego (*bonum communis*) i dobra najwyższego (*summum bonum*) nie jest samonapędzającym się mechanizmem, żadnym *perpetuum mobile*. Oznacza to, że nadal podlegać będzie procesom zmian i przekształceń. Poszukiwanie nowoczesnych, optymalnych rozwiązań prawno-organizacyjnych jest zadaniem podstawowym postępu społecznego, rola administracji w urzeczywistnianiu oczekiwań jednostek, grup społecznych i całego społeczeństwa jest w tym zakresie nie do przecenienia. Oznacza to, że procesy transformacyjne w obszarze administracji nadal pozostają zadaniem wciąż aktualnym i ważnym. Problematyka ta staje się polem istotnych naukowych refleksji, zachęcających do dalszych, pogłębionych badań i formułowania propozycji rozwiązań organizacyjnych, normatywnych, funkcjonalnych służących społecznemu postępowi, co ostatecznie przekłada się na coraz pełniejszą realizację potrzeb, interesów i aspiracji społecznych.

W swojej pracy naukowo-badawczej staram się poszukiwać obszarów i problemów leżących w zakresie przedstawionych wyżej zagadnień. Częstkowe wyniki prezentowałam na konferencjach naukowych organizowanych przez środowisko politologów oraz pokrewnych dyscyplin naukowych (wykaz publikacji w załączniku). Wyrażam przekonanie, że podejmowana przeze mnie problematyka jest niezwykle doniosłą w poznawaniu mechanizmów i zasad procesu transformacyjnego. Przedstawione w moich publikacjach i wygłaszanych referatach wyniki badań naukowych mogą przyczynić się do pełniejszego poznania i zrozumienia demokratycznej modernizacji polskiego systemu władzy publicznej, w tym publicznej administracji.

Agnieszka Lipińska-Somdecka